

Kliimaministri määruse „Kombineeritud sademeveesüsteemide, sealhulgas lahkvoolsete sademeveesüsteemide rajamiseks toetuse andmise tingimused ja kord perioodil 2021–2027“ eelnõu seletuskiri

1. Sissejuhatus

Määrus kehtestatakse perioodi 2021–2027 Euroopa Liidu ühtekuuluvus- ja siseturvalisuspoliitikate rakendamise seaduse § 10 lõike 2 (edaspidi *ÜSS2021_2027*) alusel. Määruse koostamisel on aluseks võetud *ÜSS2021_2027* ja Vabariigi Valitsuse 12.05.2022 määrus nr 55 „Perioodi 2021–2027 Euroopa Liidu ühtekuuluvus- ja siseturvalisuspoliitika fondide rakenduskavade vahendite andmise ja kasutamise üldised tingimused“ (edaspidi *ühendmäärus*). Määruse ja seletuskirja koostasid Kliimaministeeriumi veesosakonna nõunik Olav Ojala (e-post olav.ojala@kliimaministeerium.ee, tel 626 2919) ja eelarve- ja strateegiaosakonna peaspetsialist Eerika Purgel (e- post eerika.purgel@kliimaministeerium.ee, tel 626 0709). Riigiabi reeglite kohase vastavusanalüüsi ja ekspertiisi tegi SA Keskkonnainvesteeringute Keskus. Määruse juriidilise ekspertiisi teostas SA Keskkonnainvesteeringute Keskuse jurist Jaanika Vilde. Määruse eelnõu toimetab keeleliselt Kliimaministeeriumi õigusosakonna nõunik Triin Nymann.

2. Määruse eelnõu sisu ja võrdlev analüüs

Määrus koosneb 21 paragrahvist, mis on liigendatud 7 peatükki. Peatükid jagunevad järgmiselt:

1. Üldsätted
2. Toetatavad tegevused, kulude abikõlblikkus ja toetuse määr
3. Nõuded taotlejale ja taotlusele
4. Toetuse taotlemine ja taotluse menetlemine
5. Toetuse saaja õigused ja kohustused
6. Toetuse maksmine ja kasutamine
7. Finantskorrektsioonid ja vaided

Määruse 1. peatükis kirjeldatakse üldsätted.

Paragrahvi 1 lõige 1 kirjeldab, millist poliitikaeesmärki aitab antud toetuse andmise tingimuste määrus (edaspidi *TAT*) saavutada.

Määrusega reguleeritakse toetuse andmise tingimusi „Ühtekuuluvuspoliitika fondide rakenduskava 2021–2027 (edaspidi *rakenduskava*) poliitikaeesmärgi nr 2 „Rohelisem Eesti“ erieesmärgi nr 4 „Kliimamuutustega kohanemise ja katastroofiriski ennetamise ning vastupanuvõime edendamine, võttes arvesse ökosüsteemipõhiseid lähenemisviise“ raames kombineeritud sademeveesüsteemide, sealhulgas lahkvoolsete sademeveesüsteemide rajamiseks.

EL struktuuritoetuse kasutamisel on toodud Eestis välja strateegiliselt olulised tegevused. See on tegevus, millega antakse märkimisväärne panus programmi eesmärkide saavutamisse ja mille suhtes kohaldatakse teatavaid seire- ja teabevahetusmeetmeid. Üks nendest on sadevee ja üleujutuse teemade lahendamiseks antavad toetused.

Paragrahvi 1 lõige 2 kirjeldab, mis programmi raames toetust eraldatakse ning millist tegevust meede aitab saavutada. Toetust makstakse Ühtekuuluvusfondist, arvestades, et toetada ei saa Euroopa Parlamendi ja Nõukogu määrus (EL) 2021/1058, 24. juuni 2021, mis käsitleb Euroopa Regionaalarengu Fondi ja Ühtekuuluvusfondi artikkel 7 alusel (<https://eur-lex.europa.eu/legal-content/ET/TXT/?uri=CELEX:32021R1058>). Toetust eraldatakse tegevuspõhise riigieelarve (TERE) programmi „Keskkonnakaitse ja -kasutus“ meetme „Kliima-eesmärkide elluviimine, välisõhu kaitse ja kiirgusohutus“ tegevuse „Kliimamuutuste leevendamine ja kliimamuutustega kohanemine“ tulemuste saavutamiseks.

Paragrahvi 1 lõige 3 selgitab, et toetust kajastatakse perioodi 2021–2027 Euroopa Liidu ühtekuuluvus- ja siseturvalisuspoliitika fondide meetme nimekirjas meetmes „Kliima-eesmärkide elluviimine, välisõhu kaitse ja kiirgusohutus”, number 21.2.3.1, „KOV kliimameetmed ja muud kohanemise meetmed”. Sekkumise number on 21.2.3.11.

Juhul, kui tegemist on osaga ühisveevärgi- ja kanalisatsioonisüsteemist, on tegemist investeringuga, mida kasutatakse osana tarbijatele pakutavast ühisveevärgi- ja kanalisatsiooni teenusest. Seega on 2 sellisel juhul tõenäoline, et abi on olemuselt riigiabi ning rahastades peaks arvesse võtma üldise majandushuvi teenustele kohalduvat riigiabi regulatsiooni või rahastama vähese tähtsusega abina.

Paragrahvi 1 lõiked 4 kuni 7 kirjeldavad riigiabi või väheses tähtsuse abi andmisega seonduvat abiks.

Paragrahvi 1 lõige 8 täpsustab, et toetatavate tegevuste valikul lähtutakse ühtekuuluvuspoliitika rakenduskava seirekomisjonis kinnitatud läbivatest valikukriteeriumidest ja -metoodikast. Toetatavate tegevuste valimiseks kasutatavad valikukriteeriumid ja metoodikad vastavad Ühendmääruse §-le 7.

Paragrahvi 2 lõige 1 sätestab toetuse andmise eesmärgi ning lõiked 2 ja 3 kehtestatakse toetuse andmise tulemused. Toetuse andmise eesmärk on aidata kaasa kohalikul tasandil kliima- ja energiaeesmärkide mõtestamisele, seadmisele ja saavutamisele, kliimamuutustega kohanemisele ja katastroofiriski ennetamisele ning selleks vastupanuvõime edendamine, võttes arvesse ökosüsteemipõhiseid lähenemisviise.

Kombineeritud sademeveelahenduste toetamine aitab lahendada sademeveeprobleeme tiheasustusaladel. Kombineeritud sademeveelahendustena toetatakse nii looduslähedasi sademeveesüsteeme (SUDS) kui lahkvoolsete sademeveesüsteemide rajamist. Looduslähedased sademeveesüsteemid vähendavad sademevee kogust ja voolukiirust ning puhastavad sademevett erinevatest saasteainetest (nt fosfori- ja lämmastikuühendid, raskmetallid, heljum). Kombineeritud sademeveelahenduste toetamine vähendab reoveepuhastite hüdraulilist koormust, mis aitab vähendada veeteenuste hinda lõppkasutajale. Looduslähedaste sademeveesüsteemide ja lahkvoolsete kanalisatsioonisüsteemide rajamine aitab leevendada üleujutuste mõju tiheasustusaladel. Looduslähedaste sademeveesüsteemide toetamine loob sünergia ELi ühise põllumajanduspoliitika strateegiakava (ÜPP) sekkumistega, sest sademevee pinnasesse immutamise vähendatakse põuariske, sh põhjavee tarbimist põuaperioodidel.

Paragrahvi 2 lõigetes 4 ja 5 kinnitatakse, et toetatavad tegevused arvestavad Euroopa Parlamendi ja nõukogu määruse (EL) nr 2021/1060 artiklis 9 nimetatud horisontaalseid põhimõtteid ja panustavad Riigikogu otsuse „Riigi pikaajalise arengustrateegia „Eesti 2035“ heakskiitmine“ (edaspidi *Eesti 2035*) aluspõhimõtete hoidmisesse. Määruses tuuakse välja Eesti 2035 siht, alasiht ja näitajad, millesse toetatavad tegevused panustavad. Toetatavate tegevuste kaudu panustatakse sellesse, et elukeskkond oleks jätkuvalt kvaliteetne ja tegevusi tehes hoitakse meie pärandit ja looduse elurikkust.

Võrdsete võimaluste edendamiseks toetusskeemis eraldi tegevusi ei kavandata kuna toetatavatel tegevustel puudub puutumus võrdsete võimalustega. Projekti teavitustegevustes järgitakse Reklaamiseaduse § 3 lõikes 4 sätestatud nõudeid. **Soolise võrdõiguslikkuse** edendamiseks toetusskeemis eraldi tegevusi ei kavandata kuna toetatavatel tegevustel puudub puutumus soolise võrdõiguslikkusega. Projekti teavitustegevustes järgitakse Reklaamiseaduse § 3 lõikes 4 sätestatud nõudeid. Toetatavate tegevustega ei panustata otseselt **ligipääsetavuse** parandamisse. Tegevuste elluviimisel järgitakse ehitistele kehtivaid ligipääsetavuse nõudeid ja tagatakse avalikkusele edastatava informatsiooni kättesaadavus erivajadusega (nägemis-, kuulmis-, ja intellektipuue) inimestele. **Regionaalarengu** toetamine toimub läbi toetuse protsendi määra. Regionaalne

diferentseerimine tagab toetuse andmise vastavuses kohaliku omavalitsuse võimekusele ise projekti panustada. Kuna sademevee probleemid tuleb lahendada kohalikul omavalitsusel, siis on ka vee-ettevõtjatest toetuse saajatele kohaldatud projekti asukohajärgsele kohalikule omavalitsusele vastavat toetusmäära, sest vee-ettevõtjate omanik on vastav kohalik omavalitsus, kelle ülesandel sademevee investeringuid tehakse. Tegevus panustab näitajasse: "Elukeskkonnaga rahul või pigem rahul olevate elanike osatähtsus", kuid toetuse abil ehitatavate rajatiste ning rahulolevate elanike osatähtsuse kasvu vahel võib esineda ajaline nihe. **Kliima ja keskkonnahoid** on olulise tähtsusega, sest toetatavad tegevused panustavad lahendustele kliimamuutustega kohanemiseks ja leevendamiseks ning seda mõõdetakse näitajaga: 3 „Keskkonnatrendide indeks“. Säästva arengu strateegias panustab tegevus Läänemere seisundisse ning kasvuhoonegaaside heitkoguste vähendamisele. Keskkonnatrendide indeksi üheks näitajaks on „pinnaveekogumite seisund ja soodsas seisundis loodusdirektiivi elupaigatüüpide osatähtsus“. Kohalikul tasandil kliimamuutustega arvestamise eesmärgiks on tõsta elukeskkonna kvaliteeti (nt maandada hoogsadudest tingitud üleujutuste riski). Toetuse eraldamine ei lähe vastuollu ELi põhiõiguste harta nõuetega, sh on see kooskõlas põhiõiguste harta jaotisega „Võrdsus“ (artiklid 20–26).

Paragrahvi 2 lõikes 6 seatakse rakenduskava näitajad, millesse toetuse abil tehtud projekt peab panustama. Määruse alusel toetatavad projektid panustavad rakenduskava sihttasemetesse järgmises eeldatavas mahus:

Näitaja nimetus ja mõõtühik	Alg-tase	Aasta	2024 vahesiht-tase	2029 sihttase	Selgitav teave
Rakendusakava väljundnäitaja: Kliimamuutustega kohanemiseks rajatud uus või uuendatud roheline taristu (hektar)	0	Ei kohaldu	120	360	Sademevee ärajuhtimise probleemide lahendamiseks rajatud rohetaristuga (nt puud, muruplatsid, hekid, pargid, põllud, metsad jne. Indikaator hõlmab ka metsaistutamist ja sinist taristut, näiteks vee-elemente, nagu jõed, kanalid, tiigid, märgalad, üleujutusala, veepuhastusrajatised jne (Neumann jt, 2011), kombineeritud sademeveesüsteemid, lahkvoolised sademeveesüsteemid) hõlmatud ala hektarites. Näitaja täitmist võib raporteerida pärast tööde lõpetamist konkreetsel alal. Mõõdetakse toetuse abil ehitatud roheline infrastruktuuri pindala, mis on rajatud, et suurendada kliimamuutustega kohanemist, näiteks tugevdades üleujutuste kaitset ja vältides pinnase erosiooni.
Rakenduskava tulemusnäitaja: Üleujutuste vastu kindlustamiseks võetud meetmetest kasu saav elanikkond (inimeste arv)	0	2021	Ei kohaldu	73 000	Näitajasse arvestatakse kogu toetuse abil rajatud taristuga teenindatav elanikkond, sh inimesed kellelt pärineb reovesi, mille sademeterikka perioodi aegset ülevoolu riski reoveepuhastis toetuse abil rajatud taristuga vähendatakse. Andmed esitab toetuse saaja pärast tööde lõpetamist. Arvutusmetoodika saavutustaseme leidmiseks avaldatakse KIK veebilehel. Topeltlugemine välistatakse erieesmärgi tasandil.

Rakenduskava näitajate kirjeldus koos sihttasemetega kalkulasioonidega on esitatud perioodi 2021–2027 näitajate metoodikas.

Andmekorje inimeste arvu lugemiseks peaks toimuma läbi Sündmuste Infosüsteem ehk SIS, mis on SFOS andmekorje moodul eelkõige füüsiliste ja juriidiliste isikute kohta andmete kogumiseks. Võimaldab teha hiljem unikaalsuse analüüse erinevatel SFOS tasanditel, s.h erieesmärgi tasandil, mis on vajalik EK seiresse andmete esitamiseks.

Paragrahvi 3 lõigetes 1 ja 2 ning lõike 3 punktides 1 kuni 3 sätestatakse määruses rakendusüksus ja –asutus ning tuuakse välja rakendusüksuse kohustused seoses riigiabi või väheses tähtsusega abi andmisel. Vastavalt kinnitatud meetmete nimekirjale on rakendusüksuseks Sihtasutus Keskkonnainvesteeringute Keskus ning rakendusasutuseks Kliimaministerium.

Määruse 2. peatükis sätestatakse toetatavad tegevused, kulude abikõlblikkus ja toetuse määr.

Eelnõu paragrahvis 4 sätestatakse tegevused, mida meetme raames toetatakse. Ühiskanalisatsioonisüsteem saab olla kas lahkvoolne või ühisvoolne. Lahkvoolne kanalisatsioon on kanalisatsioon, milles reovesi ja sademevesi juhitakse ära mööda eri torustikke, ühisvoolses toimub reovee ja sademevee juhtimine reoveepuhastisse ühises torustikus. Lahkvoolse kanalisatsiooni puhul juhitakse sadevesi reoveepuhastist mööda.

Looduslähedased sademeveesüsteemid vähendavad ja ühtlustavad sademevee vooluhulkasid. Looduslähedased ehk säästlikud sademeveesüsteemid on sademevee ärajuhtimisel looduslikke ökosüsteeme jäljendavad rajatised. Looduslähedane sademeveesüsteem on järjestikku toimivate sademe-veelahenduste ahel, mis järk-järgult vähendab sademevee kogust ja voolukiirust ning puhastab sademevett erinevatest saasteainetest (nt fosfori- ja lämmastikuühendid, raskmetallid, heljum). Kombineeritud sademeveelahenduste toetamine vähendab reoveepuhastite koormust ja aitab leevendada üleujutuste mõju tiheasustusaladel. Sademevee pinnasesse immutamiseega vähendatakse põuariske, sh põhjavee tarbimist põuaperioodidel.

Paragrahvi 4 lõikes 1 tuuakse välja, et toetust saava projekti tulemus peab vastama toetuse andmise eesmärgile.

Paragrahvi 4 lõike 2 punktides 1 kuni 11 ja lõikes 3 nimetatakse toetatavad tegevused.

Tehislikud sademeveemahutid (*rainwater harvesting*) äravoolu ühtlustamiseks - mahutid vee kogumiseks vett läbilaskmatutelt pindadelt. Vihmavee kogumine sademeterohkel perioodil võimaldab vähendada ajahetkes suublasse juhitavat tippvooluhulka (kogutav vesi juhitakse suublasse siis, kui sealne veetase on hakanud langema) ning kasutada osa veest ära siis, kui seda ei oleks olnud piisavalt. Tegevust võib rakendada nii eramajade ja parklate, kui ka suuremate ehitiste juures, kus sademevee kollektoreid ei ole või need on liiga väikese vooluhulga läbilaske võimega. Tegevus sobib kasutamiseks, kui sademevee kollektorid on juba valmis ehitatud, kuid hiljem juurde ehitatud vettpidavatelt katustelt kogunev vooluhulk on suurenenud nii, et kollektorid jäävad ebapiisavaks.

”Vihmaaiad” (*rain gardens*) - vihmaaiad/vihmapeenar on olemuselt taimestikuga kujundatud sademevee kogumisalad, mille kujunduselementideks on taimestik. Eesmärk on liigne vesi ajutiselt mahutada, vees kaasa kantav reostus taimestikuga osaliselt puhastada ning sete kokku koguda. Sademete ajal meenutab see märgala, kuival perioodil näeb see välja nagu lillepeenar. Vihmaaedade suurus sõltub vee mahust, mida soovitakse ajutiselt mahutada, konstruktsioon sõltub, kas soovitakse vett immutada või juhtida see ära toruga. Vihmaaedades kasutatakse taimestikku, mis sobib Eesti kliimaga.

Taimestiku kattega ribad teede või katuste alla, autoparklate ümbrusesse ning muude madala veeläbilaskvusega kohtade ümber sademevee kogumiseks ning imbumise soodustamiseks (*filter strips*) – taimkattega ribad eesmärk on aeglustada mööda pinda toimuvat veevoolu ning

soodustada infiltratsiooni. Tiheasustusaladel kujutab see endast tavalisi muru või muu taimestikuga kaetud ribasid, mis rajatakse samale tasapinnale kõvade katenditega. Meede on veevoolu takistamiseks tõhusam, kui haljasribasid rajatakse nõlvaga risti. Ribade laius sõltub valgala suuruselt, kust vesi haljasalale voolab.

Tegevus eeldab hooldustööd taimestiku hooldamiseks, sette ja muu prahi eemaldamiseks, mis ei ole toetatav tegevus.

Vett läbilaskvate katendite kasutamine tehispindadel imbumise soodustamiseks (*permeable surfaces*) – vett läbilaskvate katendite kasutamise eesmärk on osa maha sadanud veest immutada vähendades sellega suubla suuri vooluhulki. Meedet on mõistlik kasutada valingvihmadest põhjustatud suurte vooluhulkade vähendamiseks. Meede ei funktsioneerigi talvisel ajal, kui katendid ja maapind on jäätunud. Immutatava vee maht sõltub konkreetsest katendist ja selle all olevatest tingimustest.

Viibekraavid (*swales*) – viibekraavid on madalad laugete nõlvadega haljastusega kaetud vooluveekogud, mis rajatakse kogumaks liigvett väikestelt valgaladelt. Eesmärk on kogunev sademevesi ajutiselt mahutada, kraavis oleva taimestikuga osaliselt puhastada ning aeglaselt suubla poole juhtida. Kraavi mõõtmed sõltuvad ajutiselt mahutatava vee hulgast. Viibekraavi äravoolu kiirust on võimalik reguleerida voolutakistuste, taimestiku või kraavi põhja paigaldatava drenifiltri abil. Viibekraavide kasutamine võimaldab projekteerida kollektorid väiksemat vooluhulka läbilaskvaks.

Viibekraavide töökorras hoidmiseks tuleb neid hooldada: sette eemaldamine, prahist puhastamine, ummistuste eemaldamine, haljastuse hooldamine, mis ei ole toetatav tegevus.

Imbkraavid vee kinni pidamiseks ning imbumise soodustamiseks (*infiltration trenches*) – kivide või killustikuga täidetud kaevikud. Sadude ajal voolab vesi kividega täidetud kaevikusse, kust algab infiltreerumine pinnasesse. Kaeviku suurus rajatakse sõltuvalt mahutatavast vooluhulgast - mida rohkem vett tahame mahutada, seda suurem tuleb teha kaevik. Imbkraave on mõistlik rajada aladele, kus põhjavee tase on sügaval. Imbkraavid ei funktsioneerigi siis, kui maa on jääs, samuti ei funktsioneerigi, kui maa on veest üleküllastunud.

Sõltuvalt konstruktsioonist vajab rajatis rohkemal või vähemal määral hooldust, mis ei ole toetatav tegevus.

Imbväljakud (*infiltration basins*) - alad, kuhu kokku kogutud vesi juhitakse ära immutamise teel. Immutamine funktsioneerib seni, kuni maa on veega küllastunud. Seejärel tuleb oodata põhjaveetaseme alanemist. Meetme kasutamise eelduseks on sügaval olev põhjaveetase. Imbväljakute konstruktsioon tuleb rajada selliselt, et see ei jäätuks läbi. Vastasel juhul ei saa neid talviti kasutada. Eksisteerima peab olukord, kus põhjaveetase on aastaringselt imbväljaku konstruktsiooni madalaimast kohast sügavamal kui 1,2 m. Kui põhjaveetase on kõrgemal kui 1,2 m, tuleb imbväljaku konstruktsioon tõsta pool- või täismuldesse. Imbväljakute suurus sõltub immutatava vee mahust. Olenevalt asukoha tingimustest võib võimalik olla immutamise ja väljavoolu koos kasutamine. Imbväljakute rajamistingimused tulenevad standarditest.

Imbväljakutesse koguneb veega kaasas kantav reostus ja sete, mistõttu tuleb seda aegajalt puhastada ja korrastada. Hooldustööd ei ole toetatav tegevus.

Viibetiigid (*retention ponds*) – suure akumuleeruva mahuga tehisveekogud. Viibetiikidel on kaks eesmärki: mahutada ajutiselt liigvett või koguda voolus kaasas kantavaid setteid. Viibetiigi suurus ja kuju valitakse vastavalt eesmärgile, kui palju on vaja akumuleeruvat mahtu või kui palju setet peab mahutama. Viibetiigid rajatakse sõltuvalt vajadusest kas valgala algusesse, kus on palju vett läbilaskmatut pinda, või väiksematele vooluveekogudele. Viibetiikideks võib kujundada ka vanu karjääre, millega saavutame piirkonnale iseloomuliku põhjaveetaseme taastumise.

Imbkaevud (soakaways) – konstruktsioon, millega immutatakse liigne vesi. Imbkaevu juhitakse toru või kraavi abil sademevesi, mis immutatakse. Imbkaevu akumuleeruv maht sõltub valgala suuruselt. Imbkaevu saab rajada siis, kui põhjavesi on rajatava konstruktsiooni madalaimast punktist sügavamal kui 1,2 m. Vastasel juhul tuleb imbkaev rajada muldesse või poolmuldesse. Imbkaev on mõeldud sademevee kogumiseks väikeselt valgalalt (0-0,1 km²).

Tehismärgalad – madalaveelised viibetiigid, mille eesmärk on vee ajutine mahutamine või sellest läbi juhitava vee puhastamine. Märgala suurus kujundatakse vastavalt ajutiselt mahutatavale veehulgale või vee viibeajale. Tehismärgalade puhul intensiivistub vegetatsiooniperioodi aegne looduslik vee puhastamine. Tehismärgalade rajamine viibetiigi asemel võib saada vajalikuks, kui tiiki ei ole võimalik kaevata.

Sademevee puhastamise rajatised – seadmed, ehitise osad jms, mis eemaldavad sademeveest ohtlikke aineid ja võõrseid. Sademevee puhastamise rajatised on näiteks õlipüüdurid, liivafiltrid, võred jms.

Lahkvoolne sademeveekanaliseerimine – kanalisatsioon, milles reovesi ja sademevesi juhitakse ära mööda eri torustikke.

Kraavide rekonstrueerimine – kraavide puhastamine, süvendamine ja laiendamine, truupide rekonstrueerimine ja asendamine jms. Maaparandussüsteemidega seotud tööd võimaldavad kiirendada üleujutatud alalt vee ärajuhtimist ja/või suurendada kraavide veemahutavust. Tegevuse alla kuulub ka sademevee kraavidena kasutuses olevate endiste maaparandussüsteemi osade või muude kuivendussüsteemide uuendamine ja rekonstrueerimine.

Paragrahvi 4 lõikes 4 tuuakse välja, et toetust antakse sademeveeprobleemide lahendamiseks tiheasustusaladel. [Tiheasustusalad](#) on linna ja alevi piiridesse jääva territooriumi ning aleviku ja küla selgelt piiritletavat kompaktselt hoonestusega olemasoleva või planeeritava territooriumi osa. Maa alad, mille kohta on koostatud linnade ja alevite generaalplaanid, detailplaneerimise projektid, ettevõtete gruppide generaalplaanid, maa-asulate planeerimise ja hoonestamise projektid ning muud planeerimisprojektid, mida ei ole kehtetuks tunnistatud.

Paragrahvi 4 lõike 5 punktides 1 kuni 11 on nimetatud, millised tegevused ei ole toetatavad.

Paragrahvi 4 lõikes 6 selgitatakse, et toetust ei anta projektile, mille kõik tegevused on enne taotluse esitamist tehtud. Projekti raames võib teha enne ära eeltööd, nt projekteerimine jmt. Eelprojekt esitatakse koos taotlusega.

Paragrahvi 4 lõikes 7 kirjeldatakse, kuidas toetatavad tegevused on kooskõlas „ei kahjusta oluliselt“ põhimõtetega.

Toetatavad tegevused panustavad kliimamuutustega kohanemisse ega kahjusta ühtegi teist keskkonnamärgi.

Toetatavad tegevused on kooskõlas „ei kahjusta oluliselt“ põhimõttega, mille kohaselt ei tekitata Euroopa Parlamendi ja nõukogu määruse (EL) 2020/852, millega kehtestatakse kestlike investeeringute hõlbustamise raamistik ja muudetakse määrust (EL) 2019/2088 (ELT L 198, 22.06.2020, lk 13–43), artiklis 17 nimetatud olulist kahju ühelegi artiklis 9 sätestatud keskkonnamärgile.

Perioodi 2021–2027 Euroopa Liidu ühtekuuluvuspoliitika fondide rakenduskava „ei kahjusta oluliselt“ analüüsi tegi Rahandusministeeriumi tellimisel Hendrikson & Ko. Analüüs tõi välja, et rakenduskavas planeeritud meetmed on kooskõlas „ei kahjusta oluliselt“ printsiibiga. Põhimõtet „ei kahjusta oluliselt“ tuleb tõlgendada taksonoomiamääruse (2020/852) artikli 17 tähenduses.

Selles artiklis on määratletud, mida tähendab „oluline kahju“ taksonoomiamäärusega hõlmatud kuue keskkonnanäesmärgi saavutamisele.

1. Tegevus kahjustab oluliselt kliimamuutuste leevendamist, kui see põhjustab olulist kasvahoonegaaside heidet.

Toetatavad tegevused ei tekita eeldatavalt kahju hinnatavale eesmärgile. Tegemist on keskkonnanäesmärkide saavutamiseks antava toetusega. Looduslähedased sademeveesüsteemid vähendavad ja ühtlustavad sademevee vooluhulkasid. Kombineeritud sademeveelahenduste toetamine vähendab reoveepuhastite koormust ja aitab leevendada üleujutuste mõju tiheasustusaladel. Sademevee pinnasesse immutamise vähendatakse põuariske, sh põhjavee tarbimist põuaperioodidel.

2. Tegevus kahjustab oluliselt kliimamuutustega kohanemist, kui see põhjustab praeguse kliima ja eeldatava tulevase kliima kahjuliku mõju suurenemist tegevusele endale või inimestele, loodusele või varadele.

Kavandatav tegevus ei kahjusta kliimamuutustega kohanemist. Meede panustab otseselt kliimamuutustega kohanemisse aidates looduslähedaste lahendustega vähendada üleujutuste mõju tiheasustusaladel. Tegemist on keskkonnanäesmärkide saavutamiseks antava toetusega.

3. Tegevus kahjustab oluliselt vee- ja mereressursside kestlikku kasutamist ja kaitset, kui see kahjustab veekogude, sealhulgas pinna- ja põhjavee head seisundit või head ökoloogilist potentsiaali, või mereala head keskkonnaseisundit.

Meede toetab otseselt vee- ja mereressursside kaitset ja säästvat kasutust – lahkvoolsed sademeveesüsteemid koormavad puhastusjaamasid vähem ja soodustavad nende säästlikku kasutust. Tegemist on keskkonnanäesmärkide saavutamiseks antava toetusega .

4. Tegevus kahjustab oluliselt ringmajandust (sh jäätmetekke vältimist ja jäätmete ringlussevõttu), kui see põhjustab olulist ebatõhusust materjalide kasutamisel või loodusvarade otsesel või kaudsel kasutamisel, või suurendab oluliselt jäätmete teket, põletamist või kõrvaldamist, või kui jäätmete pikaajaline kõrvaldamine võib oluliselt ja pikaajaliselt kahjustada keskkonda.

Meede ei ole otseselt seotud ringmajandusega. Kaudselt võib ringmajandusega seotud olla kliimaeesmärkide elluviimiseks vajalike tegevuste elluviimine. Tegevuste elluviimisel kasutatakse keskkonda säästvalt ning arvestatakse ringmajanduse põhimõtetega. Tegemist on keskkonnanäesmärkide saavutamiseks antava toetusega.

5. Tegevus kahjustab oluliselt saastuse vältimist ja tõrjet, kui see suurendab märkimisväärselt saasteainete heidet õhku, vette või pinnasesse.

Tegemist on keskkonnanäesmärkide saavutamiseks antava toetusega. Meede soodustab reostuse vältimist ja kontrolli. Lahkvoolsete süsteemide loomine soodustab märgalade loomulikke filtreerimisvõimet ja vähendab saasteainete jõudmist keskkonda.

6. Tegevus kahjustab oluliselt elurikkuse ja ökosüsteemide kaitset ja taastamist, kui see kahjustab märkimisväärselt ökosüsteemide head seisundit ja vastupidavust või kahjustab elupaikade ja liikide, sealhulgas liidu tähtsusega liikide kaitsestaatust.

Tegemist on keskkonnanäesmärkide saavutamiseks antava toetusega. Meede soodustab reostuse vältimist ja kontrolli, tänu sellele paraneb elupaikade ja liikide olukord..

Eespool toodud analüüsi tulemusena kinnitatakse, et toetatavad tegevused on kooskõlas „ei kahjusta oluliselt“ põhimõtetega. Kliimaministeerium teostas analüüsi ise ning võttis aluseks ka Perioodi 2021–2027 Euroopa Liidu ühtekuuluvuspoliitika fondide rakenduskava „ei kahjusta oluliselt“ analüüsi.

Eelnõu paragrahvis 5 lõigetes 1 kuni 4 ja lõike 5 punktides 1 kuni 10 sätestatakse abikõlblikud ja mitteabikõlblikud kulud.

Paragrahvi 6 lõigetes 1 ja 2 selgitatakse, millal algab ja lõpeb projekti abikõlblikkuse periood.

Paragrahvi 7 lõikes 1 tuuakse välja, et taotlusvooru eelarve ja ajakava kinnitab kliimaminister käskkirjaga. Kui taotluse täielik rahuldamine ei ole taotlusvooru eelarve tõttu võimalik, võib ministeerium taotlusvooru eelarvet rakendusüksuse ettepanekul suurendada.

Eelarvet on võimalik kasutada allpool toodud info alusel.

Rahastatavad tegevused	ELi toetuse eelarve (euro)	ELi toetuse osakaal	Riiklik kaasfinantseering (euro)	Omafinantseering (euro)	Kogumaksumus (euro)
Kokku toetavad tegevused meetme nimekirja alusel: kombineeritud sadeveesüsteemid, sh lahkvoolsete sademeveesüsteemide rajamine; mittheas seisundis veekogumite tervendamine; KOVi kliimameetmed ja muud kohanemise meetmed; meteoroloogilise, hüdrooloogilise ja keskkonnaseire ning nende tugisüsteemide arendamine	42 500 000	85%	2 500 000	5 000 000	50 000 000
Kombineeritud sadeveesüsteemid, sh lahkvoolsete sademeveesüsteemide rajamine	25 080 000,0	85%	0	4 425 882	29 505 882
Mittheas seisundis veekogumite tervendamine	4 000 000,0	85%	705 882	0	4 705 882
KOVi kliimameetmed ja muud kohanemise meetmed	8 200 000,0	85%	872 942	574 118	9 647 060
Meteoroloogilise, hüdrooloogilise ja keskkonnaseire ning nende tugisüsteemide arendamine	5 220 000,0	85%	921 176	0	6 141 176

Paragrahvi 7 lõikes 2 tuuakse välja toetuse osakaal, mis on vastavalt määruse lisale 40–70 protsenti projekti abikõlblikest kuludest. Tegemist on maksimaalse toetuse osakaaluga, millele vastavalt tuleb taotlejal planeerida minimaalne omafinantseeringu osakaal ja vastavad vahendid eelarves. Määruse lisas määratakse toetuse maksimaalne osakaal individuaalselt iga kohaliku omavalitsuse üksuse lõikes. Kohaliku omavalitsuse üksuste individuaalse toetuse määra leidmisel kasutatakse põhimõtet, mille kohaselt kohaliku omavalitsuse üksuste jagamisel toetusmäära vahemiku spektris (40-70%) kasutatakse valemit, mille järgi jagatakse kohaliku omavalitsuse tulud vs Eesti keskmine. Aluseks on võetud Regionaal- ja Põllumajanduseministri 07.08.2023 kirjas nr 1.4-2/1642-1 poolt soovitatud toetusmäärade kasutamine KOVide lõikes. Määruse välja töötamisel teostati analüüs ja võeti aluseks riigihalduse ministri 08.12.2020 määruse nr 49 „[Kohaliku omavalitsuse üksustele liginullenergiahoonete ehitamiseks antava toetuse kasutamise tingimused ja kord](#)“ alusel antavad toetuse osakaalud. Nende kujunemise detailid on toodud samas määruses ja kohalduvad ka käesolevale määrusele. Regionaalne diferentseerimine tagab toetuse andmise vastavuses kohaliku omavalitsuse võimekusele ise projekti panustada. Kuna sademevee probleemid tuleb lahendada kohalikul omavalitsusel, siis on ka vee-ettevõtjatest toetuse saajatele kohaldatud sama toetusmäära, sest vee-ettevõtjate omanik on vastava kohalik omavalitsus, kelle ülesandel sademevee investeringuid tehakse.

Paragrahvi 7 lõikes 3 tuuakse välja toetuse summa. Maksimaalselt saab üks projekt toetust 2 miljon eurot. Sealhulgas lahkvoolse sademeveekanaliseerimise ehitamiseks kuni 1 500 000 eurot. Ehitamise alla loetakse kõik ehitustegevusega seotud kulud, st projekteerimine, ehitus ja omanikujärelevalve. Maksimaalse toetuse suuruse piiramine on tingitud vajadusest rahastada rohkem projekte erinevate KOVi lõikes. Keelatud ei ole ühe KOVi raames tulla toetust taotlema nii vee-ettevõtjal kui KOVi hallataval asutusel. Taotlusvoorus rahuldatakse üks taotlus taotleja kohta.

Paragrahvi 7 lõige 4 sätestab, et taotleja ei saa projekti omafinantseeringuna näidata Euroopa Liidu ega muudest välisabi fondidest saadud abi.

Paragrahvi 7 lõikes 5 ja 6 tuuakse välja riigiabiga ja vähese tähtsusega abiga seonduv.

Määruse 3. peatükis sätestatakse nõuded taotlejale ja taotlusele.

Paragrahv 8 lõike 1 punktides 1 kuni 4 ning lõigetes 2 ja 3 on toodud nõuded taotlejale. Tuuakse välja, kes võivad toetust taotleda. Taotlusvoorus rahuldatakse üks taotlus taotleja kohta. See tähendab, taotleja kelle projekt on saanud rahastuse täiendava taotlusega samasse vooru tulla ei saa. Kui mingil põhjusel taotlust ei rahuldata, siis võib tulla samasse vooru uuesti toetust taotlema. See nõue on kehtestatud, kuna rahalisi vahendeid napib ning anda kõigile KOVidele ja vee-ettevõtetele nende prioriteetseid tegevusi toetada.

Paragrahvis 9 lõikes 1 ja lõike 2 punktides 1 kuni 17 sätestatakse nõuded toetuse taotlusele.

Taotlus peab vastama määruse tingimustele, mis kindlustab, et toetust antakse eesmärgipärasteks tegevusteks ning projekt on tulemuslik. Taotlus peab sisaldama paragrahvis kirjeldatud andmeid ja dokumente.

Taotlusele tuleb lisada Ühisveevärgi ja -kanaliseerimise seadusele (ÜVVKS) vastav ühisveevärgi ja -kanaliseerimise (ÜVK) arendamise kava. TAT § 5 lõike 7 kohaselt ei ole tegevused, mis ei vasta ÜVK arendamise kavale, abikõlblikud.

ÜVVKS § 2 lg 2 kohaselt on sademete-, drenaaživee ning muu pinnase- ja pinnavee ärajuhtimise ehitisi ja seadmeid loetakse ühisveevärgi ja -kanaliseerimise süsteemi kuuluvaiks, kui kohalik omavalitsus ei ole teisiti otsustanud. Kui KOV on teisiti otsustanud, tuleb taotlusele lisada vastav kinnitus. See on vajalik, kuna TAT § 1 lg 4 mõistes on tegemist riigiabiga, kui toetatav investeering on osa ühisveevärgi – ja kanalisatsioonisüsteemist ühisveevärgi- ja kanalisatsiooniseaduse mõistes.

Eelprojekt peab muu hulgas sisaldama sobiva tehnilise lahenduse alternatiivide võrdlust, lähtudes tulu-kuluanalüüsist, ülevaadet ehitustööde materjalidest ja mahtudest, projekti piirkonna ülevaadet, olemasolevate rajatiste kirjeldust, ehituslike lahenduste eskiisjooniseid ja muud asjassepuutuvat informatsiooni. Eelprojekti sisu peab vastama kehtivale ehitusseadustikus toodule ning käesoleva määruse § 16 lg 6 nõude täitmiseks kliimamuutustega seotud riskide hindamist rakendusüksuse poolt etteantud tabeli alusel.

Taotleja peab kinnitama, et toetatavad tegevused on kooskõlas Euroopa Parlamendi ja nõukogu 24. juuni 2021 määruse (EL) 2021/1060 artiklis 9 toodud põhimõtetega „ei kahjusta oluliselt“.

Kui teistes meetmetes tuleb taristu kliimakindluse tagamise hindamisel lähtuda Euroopa Komisjoni teatisest nr 2021/C 373/01 „Taristu kliimakindluse tagamise tehnilised suunised aastateks 2021–2027“ (ELT C 373, 16.9.2021, lk. 1–92), siis teatises on välja toodud ka erisused, milliste

taristuprojektide korral, EI OLE vaja CO₂-jalajälge hinnata ja üheks nendeks on vihma-ja reovee kogumise võrgud. Kombineeritud sademeveelahenduste toetamine vähendab reoveepuhastite koormust ja aitab leevendada üleujutuste mõju tiheasustusaladel. Kuna antud meede on suunatud kombineeritud sademeveelahendustele, siis eespool nimetatud kiimakindluse täiendav analüüs ei ole projektide rakendamisel nõutud. Taotleja peab toetuse saamisel arvestama kliimamuutustest tingitud riskidega.

Määruse 4. peatükis kirjeldatakse taotluste esitamise ja menetlemise protsessi.

Paragrahvi 10 lõiked 1 kuni 10 kirjeldavad taotluste esitamist ja nende menetlemist.

Taotlusvooru avanemisel toimub jooksev taotlemine kuni taotlusvooru rahastamiseks ettenähtud rahaliste vahendite ammendumiseni. Toetuse taotlusi ei järjestata pingeritta ning toetatavate projektide spetsiifikat (erinevate kombineeritud sademeveelahenduste toetamine) arvestades puudub põhjendatud alus anda taotlustes kirjeldatud projektidele eristavaid hindepunkte. Taotlused rahuldatakse selles järjekorras, millises nad läbivad vastavuse kontrolli ja hindamise. Kui taotluses on puuduseid, siis vastavuse kontroll pikeneb nende kõrvaldamise aja võrra, kuid ei ületa kokku 60 päeva.

Taotluse menetlemisel võib rakendusüksus nõuda taotlejalt täiendavaid selgitusi andes täienduste ja muudatuste tegemiseks kindla tähtaja. Rakendusüksuse teeb taotluse rahuldamise või rahuldamata jätmise otsuse kuni 60 päeva jooksul taotluse esitamise kuupäevast alates. Seda tähtaega ei pikendata. Kui taotleja ei kõrvalda selle tähtaja jooksul taotlusest puudused, siis jäetakse taotlus rahuldamata § 10 lõike 10 alusel.

Paragrahvi 11 lõige 1, lõike 2 punktid 1 kuni 3 ja lõige 3 sätestavad valikukomisjoni moodustamise alused.

Projekti hindamiseks moodustab rakendusüksus valikukomisjoni, kuhu kuulub vähemalt üks rakendusasutuse ja kaks rakendusüksuse nimetatud liiget. Valikukomisjoni võib kaasata täiendavalt eksperte. Valikukomisjoni liikmed peavad vastama ÜSS2021_2027 § 11 lõikes 2 sätestatud nõuetele. Kõik valikukomisjoni liikmed allkirjastavad erapooletuse ja sõltumatuse deklaratsiooni. Valikukomisjoni tööd korraldab rakendusüksus, vajadusel kutsudes kokku koosolekud. Valikukomisjoni koosolekut võib läbi viia veebi teel. Valikukomisjoni eksperte ei avalikustata, et neid ei oleks võimalik taotlejatel mõjutada. Eksperte ei avalikustata ka tagantjärele, et tagada võimalus samade ekspertide kasutamiseks järgmistes sarnase spetsiifikaga toetusskeemides.

Paragrahvi 12 lõige 1, lõike 2 punktid 1 kuni 5, lõige 3, lõike 4 punktid 1 kuni 10 ning lõiked 5 ja 6 sätestavad projektide valikukriteeriumid ja -metoodika ning taotluse rahuldamisega seonduva. Valikukomisjon hindab projekti kriteeriumide alusel, mis on vastavuses perioodi 2021–2027 Euroopa Liidu ühtekuuluvus- ja siseturvalisuspoliitika fondide rakenduskava seirekomisjonis kinnitatud läbivate vastavus- ja valikukriteeriumidega.

Projekti kooskõla valdkondlike arengukavadega, mõju rakenduskava erieesmärgi ja toetusmeetme eesmärkide saavutamisele kui valikukriteeriumi hindamisel lähtub rakendusüksus järgnevast:

1) projekt peab olema kooskõlas valdkondliku arengukavaga, mis on keskkonnavaldkonna arengukava KEVAD kliima tegevussuuna panustamisel kliimapolitiika korraldamiseks, omama mõju rakenduskava eesmärgile ja toetusmeetme eesmärkide saavutamisele.

Valikukriteerium on täidetud, kui projekt panustab määruses nimetatud toetuse andmise eesmärki ja tulemusse.

Kui taotleja ja taotlus vastavad nõuetele, siis on eespool toodud nõue täidetud ning toetuse taotleja saab projekti kooskõla keskkonnavaldkonna arengukava (KEVAD) ning mõju perioodi 2021–2027 Euroopa Liidu ühtekuuluvus- ja siseturvalisuspoliitika fondide rakenduskava eesmärgile ja

toetusmeetme eesmärkide saavutamisele kinnitada (kooskõla kinnitatakse §-s 2 toodud näitajate kaudu).

2) Projekti põhjendatus. Projekt on põhjendatud juhul, kui toetuse taotluses kajastatud tegevused vastavad toetuse määruse paragrahvis 4 nimetatud toetatavatele tegevustele ning toetuse taotlus kinnitab selliste tegevuste nõuetekohase elluviimise võimalust. Selle kriteeriumi raames hinnatakse, kas:

a) projekti eesmärgipüstitus on põhjendatud – on olemas probleem, kitsaskoht või kasutamata arenguvõimalus;

b) planeeritud eelarve on realistlik ja mõistlik - on selge, milliste arvutuste ja hinnangute alusel on eelarve koostatud ning planeeritud kulud on vajalikud ja mõistlikud. Arvestatud on ka projektijärgsete püsikuludega vähemalt viie aasta jooksul planeeritavast projekti lõpptähtpäevast.

4) Taotleja suutlikkusele projekti ellu viia on määruse erinevates paragrahvides seatud nõuded. Käesoleva määruse § 8 sätestab nõuded taotlejale, § 17 kehtestab nõuded hangete läbiviimisele ning § 18 toetuse kasutamisega seotud aruandlusele kuni viie aasta jooksul abikõlblikkuse perioodi lõppemisest. Ühendmääruse § 3 lg 2 ja 4 nõuete kohaselt hinnatakse taotleja finantsilist jätkusuutlikkust. Taotlejal on piisav võimekus projektile järgnevate püsikulude rahastamiseks.

5) Projekti kooskõla Eesti pikaajalise arengustrateegia aluspõhimõtete ja sihtidega.

Valikukriteerium on täidetud, kui taotluses kajastatud teabe põhjal vastab toetatav projekt paragrahvis 3 sätestatud toetuse andmise eesmärkidele, sh Eesti 2035 sihti „Eestis on kõigi vajadusi arvestav, turvaline ja kvaliteetne elukeskkond“ kliima ja keskkonnavaldkonnas

näitajasse „keskkonnatrendide indeks“ ning regionaalse arengu näitajasse "Elukeskkonnaga rahul või pigem rahul olevate elanike osatähtsus" (kooskõla kinnitatakse §-s 2 toodud näitajate kaudu).

Rakendusüksus loeb nimetatud valikukriteeriumi täidetuks üksnes juhul, kui toetuse taotluses kajastatud teabe põhjal on võimalik asuda seisukohale, et toetatav projekt vastab määruse §-s 3 sätestatud toetuse andmise eesmärkidele. Projektide valimiseks kasutatavad valikukriteeriumid ja meetodika peavad vastama määruse „Perioodi 2021–2027 Euroopa Liidu ühtekuuluvus- ja siseturvalisuspoliitika fondide rakenduskavade vahendite andmise ja kasutamise üldised tingimused“ § 7-le.

Taotluse rahuldamise otsuse põhipunktid on sätestatud ühendmääruses ja lisanduvad eelnõukohases määruses. Taotlus rahuldatakse, kui see on esitatud määruses kehtestatud korras, vastab §-des 8 ja 9 kehtestatud nõuetele, toetust taotletakse §-s 4 nimetatud toetatavate tegevuste kulude katteks, §-s 6 nimetatud perioodil ning §-s 2 nimetatud eesmärkidel.

Paragrahvi 13 lõiked 1 ja 2, lõike 3 punktid 1 kuni 6 ning lõige 4 sätestavad taotluse rahuldamata jätmise tingimused.

Taotlus jäetakse rahuldamata, kui taotleja või taotlus ei vasta esitatud nõuetele; toetust ei taotle toetatavale tegevusele; tegevust ei planeerita ellu viia abikõlblikkuse perioodil; KIKil tekib kahtlus toetuse eesmärgipärase kasutamise osas ja muudel juhtudel, kui taotluses väljendub teave, mis on vastuolus eelnõu kohases määruses sätestatud toetuse andmise tingimustega. Seega jäetakse taotlus rahuldamata, kui see ei vasta nõuetele. Taotlus jäetakse rahuldamata, kui eelarvelised vahendid ammenduvad.

KIK toimetab taotluse rahuldamata jätmise otsuse toetuse taotlejale kätte automaatselt pärast otsuse tegemist e-toetuse keskkonna vahendusel.

Paragrahvi 14 lõiked 1 kuni 3 sätestavad taotluse osalise- või kõrvaltingimusega rahuldamise tingimused.

Maksete saamise õigus tekib toetuse saajal pärast seda, kui toetuse saaja on rakendusüksusele tõendanud kõrvaltingimuse saabumist või täitmist või rakendusüksus on saanud seda kontrollida ja tuvastada mõne avaliku infoallika või registri kaudu.

Paragrahvi 15 lõiked 1 kuni 4 ja lõike 5 punktid 1 ja 2 sätestavad taotluse rahuldamise otsuse muutmise ja kehtetuks tunnistamise tingimused ja korra.

Taotluse rahuldamise otsust võib muuta ühendmääruse §-des 12 ja 13 tingimustel ja korras. Kui muudatus on põhjendatud ja kooskõlas määrusega, võib taotluse rahuldamise otsust muuta ka tagasiulatavalt.

Määruse 5. peatükis kirjeldatakse toetuse saaja õiguseid ja kohustusi.

Paragrahvi 16 lõige 1, lõike 2 punktid 1 kuni 5 ning lõiked 3 kuni 8 sätestavad toetuse saaja õigused ja kohustused. Toetuse saajal on õigus saada KIKilt projekti elluviimiseks nõustamist oma projekti koordineerima määratud projektikoordinaatorilt. KIK tagab projektikoordinaatorile juriidilise ja finantsilise toe.

Toetuse saaja kohustus on projekt vastavalt taotlusele ellu viia, projekti tegevustega (hankemenetlusega) alustada hiljemalt kuue kuu jooksul abikõlblikkuse perioodi algusest arvates ning projekti tulemust taotluses kirjeldatud viisil kasutada ja säilitada 5 aastat pärast projektile lõppmakse tegemist.

Toetuse saaja peab projekteerimisel kliimamuutustest tingitud riskidega arvestama. Selleks esitab taotleja eelprojekti. Eelprojekti sisu peab vastama kehtivale ehitusseaduses toodule ning käesoleva määruse § 16 lg 6 nõude täitmiseks kliimamuutustega seotud riskide hindamist RÜ poolt etteantud tabeli alusel.

Projekti elluviimisel peab toetuse saaja järgima asjakohaseid kohalduvaid keskkonnaalaseid õigusakte ja Euroopa Parlamendi ja nõukogu määruse (EL) 2020/852, millega kehtestatakse kestlike investeeringute hõlbustamise raamistik ja muudetakse määrust (EL) 2019/2088 (ELT L 198, 22.06.2020, lk 13–43), artiklis 17 nimetatud „ei kahjusta oluliselt“ põhimõtet.

Paragrahvi 17 lõiked 1 kuni 5 sätestavad hanke läbiviimise tingimused.

Toetuse saajal tuleb hankida kõik toetusest hüvitatavad asjad, teenused või ehitustööd riigihangete seadust järgides. Ja kui tal on olemas hankekord, siis väikehanked vastavalt selle reeglitele. Toetuse saaja kohustub esitama hankedokumentide eelnõud KIKile ülevaatamiseks enne asja, teenuse või ehitustöö hanke läbiviimist, kui hanke eeldatav maksumus ilma käibemaksuta ületab 20 000 eurot. Kui ostumenetluse eeldatav maksumus ilma käibemaksuta on 20 000 eurot või enam, ka siis esitab toetuse saaja enne ostumenetluse algatamist alusdokumentide kavandi, sh ostulepingu projekti, rakendusüksusele üle vaatamiseks. Lepingu muutmise plaanidest tuleb rakendusüksust enne muutmist teavitada, et rakendusüksus saaks kontrollida ja nõustada, et muutmine vastaks riigihangete õiguses lubatule. Kui toetuse saaja on hankija riigihangete seaduse kohaselt, siis sätestatakse tema suhtes taotluse rahuldamise otsuses Euroopa Liidu õigusest tulenev kohustus koguda alltöövõtjate andmeid. Lisaks on nõue toodud Ühendmääruse § 11 lõikes 2 (toetuse saaja tagab, et ilma käibemaksuta rahvusvahelist piirmäära ületava maksumusega riigihanke alusdokumentides on seatud tingimus, mille kohaselt pakkuja esitab hankelepingu täitmisel iga oma alltöövõtja, kellelega sõlmitud alltöövõtulepingu käibemaksuta maksumus ületab 50 000 eurot, nime ja registrikoodi ning alltöövõtulepingu nimetuse, kuupäeva, numbri ja summa).

Paragrahvi 18 lõige 1, lõike 2 punktid 1 kuni 5 ning lõige 3 sätestavad toetuse kasutamisega seotud aruannete esitamise korra.

Paragrahvis sätestatakse aruannete esitamise perioodi ja esitamise viisi. Toetuse saaja esitab projekti aruanded e-toetuse keskkonna kaudu täites kohalduvad väljad ja esitades nõutud dokumendid.

Määruse 6. peatükis kirjeldatakse toetuse maksmise tingimusi.

Paragrahvi 19 lõike 1 punktid 1 kuni 9, lõige 2 kuni 4 sätestavad toetuse maksmise tingimused.

Toetust makstakse tegelike kulude alusel ühendmääruse §-s 27 sätestatud tingimustel.

Meetmes ei rakendata lihtsustatud kulude hüvitamisviise vastavalt ühendmääruse § 18 lõikele 1, mis ei kohusta abi andjat välja töötama lihtsustatud kulude hüvitamise metoodikat riigiabi andmisel ja Euroopa Parlamendi ja nõukogu määruses (EL) 2021/1060 nimetatud Ühtekuuluvusfondist toetatava projekti korral.

Määruse 7. peatükis kirjeldatakse taotluse menetlemisega seotud finantskorrektsioone ja vaideid. Paragrahv 20 sätestab, mille põhjal tehakse finantskorrektsiooni otsus ja toetus tagastatakse. See tehakse ÜSS2021_2027 paragrahvide § 28-30 ja ühendmääruse § 34-38 põhjal.

Paragrahv 21 kirjeldab vaide esitamise protsessi. Vaie, tuleb esitada enne halduskohut rakendusüksusele vastavalt ÜSS2021_2027 paragrahvile 31 ning see vaadatakse läbi haldusmenetluse seaduses sätestatud korras. Samale paragrahvile vastavalt võib esitada vaide, mis on tehtud auditi aruande alusel.

4. Eelnõu vastavus EL õigusele

Eelnõu aluseks on perioodi 2021–2027 Euroopa Liidu ühtekuuluvus- ja siseturvalisuspoliitika fondide rakendamise seadus ja selle alusel antud õigusaktid, mis omakorda on kooskõlas vastava ELi õigusega.

Määruse eelnõu on muuhulgas kooskõlas järgmiste (EL) määrustega:

- Euroopa Parlamendi ja nõukogu määrus (EL) 2021/1060, 24. juuni 2021, millega kehtestatakse ühissätted Euroopa Regionaalarengu Fondi, Euroopa Sotsiaalfondi, Ühtekuuluvusfondi, Õiglase Ülemineku Fondi ja Euroopa Merendus-, Kalandus- ja Vesiviljelusfondi kohta ning nende ja Varjupaiga-, Rände- ja Integratsioonifondi, Sisejulgeolekufondi ning piirihalduse ja viisapoliitika rahastu suhtes kohaldatavad finantsreeglid (ühissätete määrus);
- Euroopa Parlamendi ja nõukogu määrus (EL) 2021/1058, 24. juuni 2021, mis käsitleb Euroopa Regionaalarengu Fondi ja Ühtekuuluvusfondi.

Euroopa Liidu määrused on Eestile otsekohalduvad, mistõttu eelnõus nimetatud ülesannete täitjal tuleb juhendada neist otse, arvestades eelnõus ja selle alusel antavatest Vabariigi Valitsuse määrustes sätestatud.

5. Määruse mõjud

Määrusega reguleeritava meetme tulemused aitavad tõsta kliima-alast teadlikkust ning parandada kliimaga seotud tegevustest arusaamist ja kavandada ettevaatusabinõusid ekstreemsete ilmastikutingimustega seotud ohu olukordadeks ja elutähtsate teenuste katkemiseks. Määruse koostamise hetkel teadaoleva informatsiooni põhjal hindame, et meetme eelarve vahenditega saavutatakse mõõdikutele seatud sihttasemed.

Toetus on ühekordne tõuge tulenevate nõuete täitmiseks ning seega ei mõjuta otseselt valitsussektori eelarvepositsiooni.

6. Määruse rakendamiseks vajalikud kulutused ja määruse rakendamise eeldatavad tulud

Toetust antakse Ühtekuuluvusfondist (ÜF).

Määruse rakendamisega ei kaasne täiendavaid riigieelarvelisi tulusid.

7. Määruse jõustumine

Määrus jõustub üldises korras.

8. Eelnõu kooskõlastamine

Eelnõu kooskõlastati eelnõude infosüsteemi EIS kaudu Rahandusministeeriumi, Sotsiaalministeeriumi, Riigikantseleiga, Euroopa Komisjoniga ja perioodi 2021–2027 Euroopa Liidu ühtekuuluvus- ja siseturvalisuspoliitika rakendamise seirekomisjoni liikmetega ning Riigi Tugiteenuste Keskusega, Eesti Linnade ja Valdade Liiduga ja Eesti Vee-ettevõtete Liiduga. Saadeti arvamuse avaldamiseks keskkonnavaldkonna arengukava (KEVAD) juhtkomisjonile.

Kooskõlastustabel

I.	Rahandusministeeriumi seisukoht:	Kliimaministeeriumi tegevus:
Rahandusministeerium kooskõlastab märkustega arvestamisel:		
1.	<p><u>Riigiabi puudutav tagasiside</u> Eelnõu § 1 lõiked 4-5 sätestavad, et meetme raames antav toetus võib olla ka riigiabi või vähese tähtsusega abi, mistõttu on vajalik eelnõud täpsustada, muu hulgas seoses konkurentsiseaduse §-s 33 sätestatud nõuetega: Eelnõu § 1 lg 5: palume lisada teksti lõppu komisjoni otsuse avaldamisviide „... (ELT L 7, 11.01.2012, lk 3–10) (edaspidi komisjoni 2011. aasta otsus)“.</p>	Arvestatud. Vastav lõige lisatud.
2.	<p>Eelnõu § 1 lg 6: palume täpsustada komisjoni määruse pealkirja, lisada avaldamisviide ning viide konkurentsiseaduse §-le 33 „... järgitakse abi andmisel komisjoni määruses (EL) nr 360/2012 Euroopa Liidu toimimise lepingu artiklite 107 ja 108 kohaldamise kohta üldist majandushuvi pakkuvaid teenuseid osutavatele ettevõtjatele antava vähese tähtsusega abi suhtes (ELT L 114, 26.04.2012, lk 8–13) ja konkurentsiseaduse §-s 33 sätestatud.“</p>	Arvestatud. Vastav lõige lisatud.
3.	<p>Eelnõu § 1: palume lisada säte välistuste kohta, kui toetus on vähese tähtsusega abi või üldist majandushuvi pakkuvate teenuste osutamiseks antav abi komisjoni 20.12.2011 aasta otsuse alusel, näiteks järgmises sõnastuses: „Kui toetus on riigiabi komisjoni 2011. aasta otsuse alusel, ei anta toetust otsuse artikkel 2 lõigetes 2-5 sätestatud juhtudel. Kui toetus on vähese tähtsusega abi komisjoni määruse (EL) nr 360/2012 alusel, ei anta toetust sama määruse artikkel 1 lõikes 2 sätestatud juhtudel.“</p>	Arvestatud. Vastav lõige lisatud.
4.	<p>Eelnõu § 7: palume lisada lõiked seoses võimaliku riigiabi või vähese tähtsusega abi andmisega, näiteks järgmises sõnastuses: „Komisjoni 2011. aasta otsuse alusel antav riigiabi ei tohi konkreetse üldist majandushuvi pakkuva teenuse kohta ületada 15 miljonit eurot aastas.“ ja „Komisjoni määruse (EL) nr 360/2012 alusel antud vähese tähtsusega abi ei tohi jooksva majandusaasta ja kahe eelneva majandusaasta jooksul koos käesoleva määruse raames taotletava toetusega kokku ületada 500 000 eurot.“</p>	Arvestatud. Vastavad lõiked lisatud.
5.	<p>Eelnõu § 9 lg 2: palume lisada punkt näiteks järgmises sõnastuses: „dokumendid või viide dokumentidele Euroopa Komisjoni 20. detsembri 2011. aasta otsuse „Euroopa Liidu toimimise lepingu artikli 106 lõike 2 kohaldamise kohta üldist majandushuvi pakkuvaid teenuseid osutavatele ettevõtjatele avalike teenuste eest makstava hüvitisena antava riigiabi suhtes“ artikli</p>	Arvestatud. Vastav lõige lisatud.

	4 tähenduses, millega on taotlejale antud õigus üldist majandushuvi pakkuvat teenust osutada.“	
6.	Eelnõu § 12 lg 3: palume lisada punktid: „kui toetus on vähese tähtsusega abi, viide, et toetus on vähese tähtsusega abi komisjoni määruse (EL) nr 360/2012 alusel“ ja „kui toetus on riigiabi komisjoni 2011. aasta otsuse alusel, viide, et riigiabi antakse komisjoni 2011. aasta otsuse artikli 2 lõike 1 punkti a alusel ning komisjoni 2011. aasta otsuse artikkel 4 punktides d, e ja f nimetatud andmed.“	Arvestatud. Vastavad punktid lisatud § 12 lõikesse 4.
7.	Palume määrukses sätestada rakendusüksuse kohustused seoses riigiabi või vähese tähtsusega abi andmisega näiteks järgmises sõnastuses: „Rakendusüksus kohustub: 1) säilitama vähese tähtsusega abi kava käsitlevaid andmeid kümne majandusaasta jooksul alates päevast, kui käesoleva määruse alusel anti viimast korda üksikabi; 1 ¹) säilitama riigiabi andmisega seotud dokumente kümme aastat pärast üldist majandushuvi pakkuva teenuse osutamise lõppu vastavalt komisjoni 2011. aasta otsuse artiklile 8; 2) kandma riigiabi ja vähese tähtsusega abi registrisse andmed antud vähese tähtsusega abi ja riigiabi kohta; 3) tegema komisjoni 2011. aasta otsuse artiklis 6 nimetatud kontrolli liigse hüvitamise üle.“ Lisaks informeerime, et komisjoni määrus (EL) nr 360/2012 on hetkel ülevaatamisel, sh suurendatakse maksimaalset abisummat (eelnõu kohaselt praeguse 500 000 euro asemel 650 000 euronit). Uus määrus hakkaks kehtima alates 1.01.2024. Pärast seda tuleks käesolevat kliimaministri määrust muuta.	Arvestatud. Lisatud § 3 lg 3 ja § 16 lg 2 punktid 6 ja 7, sest toetusega seotud dokumentatsiooni peab säilitama toetuse saaja.
8.	<u>Riigihankeid puudutav tagasiside</u> Eelnõu § 19 lg 1 p-s 3 on sätestatud, et maksetaotlusele peab lisama muuhulgas lepingu muudatused, lepingukohase reservi kasutamist õigustav dokumendi ja õiguskaitsevahendite kasutamise teavitused, kui lepingut on täidetud algselt kokkulepitust erinevalt. Märgime, et ka lepingukohase reservi kasutamine allub riigihangete seaduse §-s 123 sätestatud hankelepingu muutmise regulatsioonile, mistõttu võiks punkti sõnastada järgmiselt: „lepingu muudatused, sealhulgas lepingukohase reservi kasutamist õigustav dokument ja õiguskaitsevahendite kasutamise teavitused, kui lepingut on täidetud algselt kokkulepitust erinevalt.“	Arvestatud. Vastav punkt täpsustatud.
II.	Eesti Vee-ettevõtete Liidu ettepanekud:	
1.	Määruse eelnõus tekitab küsimusi taotluse juurde kuuluva tehnilise dokumentatsiooni sisu. Nimelt määruse eelnõu ei täpsusta, kas tegemist peab olema tehnoloogilise projektiga, mis vastab näiteks KIK-i poolt kehtestatud nõuetele või eelprojekti nõuetele.	Arvestatud. Lisatud § 9 lg 2 punkt 9: eelprojekt, mis peab muu hulgas sisaldama sobiva tehnilise lahenduse alternatiivide võrdlust, lähtudes tulu-

	<p>Selgusetuks jääb ka, kas tehniline dokumentatsioon peab sisaldama alternatiivide analüüsi või piisab taotleja poolt väljavalitud lahenduse kirjeldustest. Eelnevast tulenevalt palume täpsustada tehnilisele projektile esitatavaid nõudeid, et oleks üheselt arusaadav, millistele nõuetele peab taotlus vastama.</p>	<p>kuluanalüüsist, täitma kliimarisikide hindamiseks tabeli, ülevaadet ehitustööde materjalidest ja mahtudest, projekti piirkonna ülevaadet, olemasolevate rajatiste kirjeldust, ehituslike lahenduste eskiisjooniseid ja muud asjassepuutuvat informatsiooni.</p>
2.	<p>Määruse eelnõu § 5 lg 5 punktis 10 on märgitud abikõlbmatuks kuluks pumpla rajamine üleujutusvee teisaldamiseks. Palume eelnõus ja seletuskirjas täpsemalt sõnastada, mida on mõeldud eelnõu § 5 lg 5 p-s 10 nimetatud üleujutusvee teisaldamise pumpla all. Näiteks, kas see tähendab, et üleujutuslale ei ole pumpla rajamine abikõlblik või ei ole üldse sademeveepumpla ehitamine abikõlblik? Toome siinkohal ka konkreetse näite. Võru linnas on üks väga vana sademeveepumpla, kust toimub ülevool Koreli oja. Viimastel aastatel on palju sademeveetorstikke piirkonda juurde ehitatud ja see ülevool ei suuda enam suuremate sadudega tagada piisava veehulga läbilaskmist. Seega on vajalik sademeveepumpla rekonstrueerida või ehitada olemasoleva asemele uus. Kirjeldatud piirkond ei ole üleujutuslana kinnitatud. Kas sellisel juhul on eelnõu kohaselt sademeveepumpla rekonstrueerimine abikõlblik? Palume eelnevat eelnõus ja seletuskirjas täpsustada. Omalt poolt leiame, et sademeveepumplad peaksid olema abikõlblikud kulud, kuna vastasel juhul pole võimalik tagada sademeveesüsteemide terviklahendusi.</p>	<p>Arvestatud. Kulu saab põhjendatud juhtudel olla abikõlblik. Näiteks lahkvoolse sademeveesüsteemi üks osa. Määruse § 5 lg 5 p 10 eemaldatud.</p>
3.	<p>Määruse eelnõu § 7 lg 3 sätestab toetuse maksimaalse suuruse ühe projekti kohta, milleks on 1 mln eurot, sh lahkvoolse sademeveekanaliseerimise ehitamiseks, milleks on 750 000 eurot. Meie ettepanek on tõsta toetuse maksimaalne suurus ühe projekti kohta 2 mln euroni ning mitte seada lahkvoolse sademevee kanalisatsioonile sellest madalamat piirangut. Seda seetõttu, et oluliste eelvoolude ehitamise maksumus ulatub projekti kohta mitme miljoni euroni ning 1 mln euro suurune toetus ei taga projektide teostamiseks piisavaid vahendeid.</p>	<p>Arvestatud. Eelarvet korrigeeritud.</p>
4.	<p>Kui lahkvoolse kanalisatsioonisüsteemi rajamisega kaasneb vajadus valingvihmadest tingitud äkkvooluhulki puhverdada ja eelvoolu juhivat sademevett kinni hoida (§ 2 lg 2 äkkvooluhulkade vähendamine ja äravoolu viibe tekitamine), siis kas puhverduseks vajaliku mahu loomisel on abikõlblik vaid uue tiigi/mahuti rajamine (nt olemasoleva</p>	<p>Arvestatud.</p>

	<p>kõrvale) või loetakse abikõlblikuks ka olemasoleva veekogu (nt kraav, tiik) mahu suurendamist ja korrastamist (rekonstrueerimist)? Määruse eelnõu kohaselt toetatakse tehnilike sademevee mahutite, viibekraavide, ja viibetiikide rajamist ning kraavide rekonstrueerimist (§ 4 lg 2), kuid toetata ei ole nende akumuleeriva mahu suurendamine ja veekogu süvendamine (§ 4 lg 4 p 8). Eestis on mitmeid kraavistikke ning tiike, kus olemasolev maht ei ole piisav tänaste vooluhulkade puhverdamiseks. Vajaliku viibe tekitamiseks (puhvermaht) on nii ehitusmaksumuse kui ka linnaruumi seisukohalt otstarbekas olemasolevat süsteemi süvendada, laiendada ja ümberkujundada. Seega teeme ettepaneku muuta ka akumuleeriva mahu suurendamine ja vajalik süvendamine abikõlblikuks.</p>	
III.	Riigi Tugiteenuste Keskuse seisukoht:	Kliimaministeeriumi tegevus:
	Riigi Tugiteenuste Keskus kooskõlastab märkustega arvestamisel:	
1.	Palun lisada § 16 alla "...on kohustatud täitma teavitamisnõudeid vastavalt Vabariigi Valitsuse 12. mai 2022. a määruses nr 54 „Perioodi 2021–2027 ühtekuuluvus- ja siseturvalisuspoliitika fondide vahendite andmisest avalikkuse teavitamine“ sätestatud nõuetele." Tegu on strateegiliselt olulise tegevusega.	Arvestatud. Vastav info on määrusesse lisatud. Lisatud § 1 lõikesse 1 juurde info, et tegu on strateegiliselt olulise tegevusega. EL struktuuritoetuse kasutamisel on toodud Eestis välja strateegiliselt olulised tegevused. See on tegevus, millega antakse märkimisväärne panus programmi eesmärkide saavutamisse ja mille suhtes kohaldatakse teatavaid seire- ja teabevahetusmeetmeid. Üks nendest on sadevee ja üleujutuse teemade lahendamiseks antavad toetused.
2.	Seletuskirjas lk 13 on tekst:" Eelnõu 6. peatükis kirjeldatakse toetuse maksmise tingimusi. Paragrahv 20 sätestab, et toetust makstakse tegelike kulude alusel ühendmääruse §-s 27 sätestatud tingimustel." See viide ei ole korrektne. Õige on § 19. Palun korrigeerida.	Mittearvestatud. Õige on § 27, sest me ei kasutada standardiseeritud ühikuhinda, mis on toodud Ühendmääruse § 19.
3.	Eelnõu § 4 lõikes 5 nähakse ette nõue, mille kohaselt toetatavad tegevused on kooskõlas „ei kahjusta oluliselt“ põhimõttega. Juhime tähelepanu, et määrusega tuleb tagada, et toetatakse üksnes tegevusi, mis on kooskõlas „ei kahjusta oluliselt“ põhimõttega. Praeguses sõnastuses luuakse eeldus, et toetatavad tegevused ei kahjusta keskkonnaeesmärke kuid see tuleb toetatava tegevuse kaudu tagada ka toetuse saajal. Seetõttu tuleb tingimus muuta ja	Arvestatud. Muudame sõnastuse järgmiseks: Määruse alusel toetatakse tegevusi, mis on kooskõlas „ei kahjusta oluliselt“ põhimõttega, mille kohaselt ei tekitata Euroopa Parlamendi ja nõukogu määruse (EL) 2020/852, millega kehtestatakse kestlike investeeringute

	sõnastada viisil, et määruse alusel toetatakse tegevusi, mis on kooskõlas „ei kahjusta oluliselt“ põhimõttega.	hõlbustamise raamistik ja muudetakse määrust (EL) 2019/2088 (ELT L 198, 22.06.2020, lk 13–43), artiklis 17 nimetatud olulist kahju ühelegi artiklis 9 sätestatud keskkonnaeesmärgile.
4.	Eelnõu § 17 lg 1 kohaselt hüvitatakse toetusest kulud, mis on tehtud riigihangete seadust järgides. Juhime tähelepanu, et kõigi kulude puhul ei pruugi olla vajalik riigihangete seaduse kohaldamine ning eelnõus viidatud ühendmääruse §-s 11 on sätestatud toetuse saaja kohustused seoses hankimisega, mis sisaldab nõudeid ka ostumenetlustele. Seetõttu palume eelnõu § 17 lg 1 ja lg 2 sõnastused üle hinnata ning sõnastada § 17 näiteks viisil „toetuse saaja kohustused seoses hankimisega“.	Arvestatud osaliselt. Lõige 1 kustutatud, seega määruuses on viide vaid ÜM §-le 11.
5.	Kuna toetuse saaja võib olla nii hankija kui ka isik, kes ei ole kohustatud järgima riigihangete seadust, ja eelnõu § 16 lg 2 p-is 5 on seatud kohustus ka ostumenetlusega alustada kuue kuu jooksul, siis palun eelnõu § 17 lg-s 2 nimetada, et ka ostumenetlus tuleb läbi viia ühendmääruse §-is 11 toodud nõuete kohaselt.	Arvestatud. § 17 lg 1 sõnastatud järgmiselt: Toetuse saaja viib riigihanke ja ostumenetluse läbi vastavalt ühendmääruse §-s 11 toodud nõuetele.
6.	Palun eelnõu § 17 lg-s 3 lähtuda riigihangetega seoses riigihangete seaduses olevast terminoloogiast: "/.../ esitab toetuse saaja enne riigihanke algamist riigihanke alusdokumentide kavandi, sh hankelepingu projekti, rakendusüksusele üle vaatamiseks." Ühtlasi palun kaaluda vastava kohustuse lisamist ka toetuse saajatele, kes peavad jälgima ühendmääruse §-s 11 sätestatud ostumenetluse nõudeid.	Arvestatud. § 17 sai täpsustatud.
7.	Palun lisada eelnõu § 19 lg 1 p-i 1, et rakendusüksusele tuleb esitada ka ostumenetluse läbiviimist tõendavad dokumendid.	Arvestatud. Vastav punkt lisatud.

8.	<p>Seletuskirjas §-i 17 kohta on viimane lõik järgmine: "Kui toetuse saaja on hankija riigihangete seaduse kohaselt, siis sätestatakse tema suhtes taotluse rahuldamise otsuses Euroopa Liidu õigusest tulenev kohustus koguda alltöövõtjate andmeid." Juhime tähelepanu, et vastav kohustus toetuse saajale tuleneb ka ühendmääruse § 11 lg-st 2.</p>	<p>Arvestatud. Seletuskirja täiendatud ning lisatud järgmine lõik: Lisaks on nõue toodud Ühendmääruse § 11 lõikes 2 (toetuse saaja tagab, et ilma käibemaksuta rahvusvahelist piirmäära ületava maksumusega riigihanke alusdokumentides on seatud tingimus, mille kohaselt pakkuja esitab hankelepingu täitmisel iga oma alltöövõtja, kellega sõlmitud alltöövõtulepingu käibemaksuta maksumus ületab 50 000 eurot, nime ja registrikoodi ning alltöövõtulepingu nimetuse, kuupäeva, numbri ja summa).</p>
9.	<p>ÜKP rakenduskava kohaselt on toetavaks sekkumiseks kombineeritud sadeveelahenduste toetamine, et lahendada sadeveeprobleeme tiheasustusaladel. Eelnõu § 2 ega § 4 ei too välja, et toetavad on need tegevused, mis jäävad tiheasustusaladele. Kuigi eelnõu lisas 1 on nimetatud mitmed linnad, on seal ka toodud vallad. Selleks, et sekkumine oleks kooskõlas rakenduskavaga ja taotlejale piisavalt selge, tuleks vastav viide tiheasustusaladele lisada eelnõu teksti.</p>	<p>Arvestatud. Lisatud § 4 lõige juurde ja toodud välja, et toetame ainult tiheasustusaladel. Rakenduskavas on lk 55 toodud, et: Kombineeritud sadeveelahenduste toetamine, et lahendada sadeveeprobleeme tiheasustusaladel. Kombineeritud sadeveelahendustena toetatakse nii looduslähedasi sademeveesüsteeme (SUDS) kui lahkvoolsete sademeveesüsteemide rajamist. Looduslähedased sademeveesüsteemid vähendavad ja ühtlustavad sademevee vooluhulkasid. Kombineeritud sadeveelahenduste toetamine vähendab reoveepuhastite koormust, mis aitab vähendada veeteenuste hinda lõppkasutajale. Looduslähedaste sademeveesüsteemide ja lahkvoolsete kanalisatsioonisüsteemide rajamine aitab leevendada üleujutuste mõju tiheasustusaladel. Looduslähedaste sademeveesüsteemide toetamine on sünergias ELi ühise põllumajanduspoliitika strateegiakava (ÜPP)</p>

		sekkumistega, sest sadevee pinnasesse immutamise ja vähendatakse põuariske, sh põhjavee tarbimist põuaperioodidel.
10.	Eelnõu § 4 lg 2 viitab, et toetatakse tegevusi, mis saavutavad § 2 lg 2 toodud tulemused. Samas on nimetatud ka tulemused § 2 lg 3-s. Ettepanek on täiendada viitega eelnõu § 4 lg 2.	Mitte arvestatud. § 2 lõikes 3 on toodud ellu viimise tulemused: toetuse andmise tulemusel on ellu viidud kliimamuutuste leevendamise ja nende mõjuga kohanemise tegevused, mis aitavad vähendada kliimamuutuse mõjust tingitud haavatavust suurendades ühiskonna ja ökosüsteemide vastupanuvõimet kliimamuutustele.
11.	Eelnõu § 4 lg 2 nimetab toetavad tegevused. Samas seletuskirjas toodud rakenduskava näitajate kirjeldus sisaldab tegevusi, mis ei ole toodud välja eelnõus: Sademevee ärajuhtimise probleemide lahendamiseks rajatud rohetaristuga (nt puud, muruplatsid, hekid, pargid, põllud, metsad jne. Indikaator hõlmab ka metsaistutamist ja sinist taristut, näiteks vee-elemente, nagu jõed, kanalid, tiigid, märgalad, üleujutusala, veepuhastusrajatised jne (Neumann jt, 2011). Palun viia kooskõlla näitajate kirjeldus ja toetavad tegevused.	Mitte arvestatud. Toetuse andmine panustab rakenduskava väljundnäitajasse “Kliimamuutustega kohanemiseks rajatud uus või uuendatud roheline taristu“. Definiitsioon ja meetodika on välja toodud nii: Toetuse abil ehitatud roheline infrastruktuuri pindala, mis on rajatud, et suurendada kliimamuutustega kohanemist, näiteks tugevdades üleujutuste kaitset ja vältides pinnase erosiooni. Rohetaristu viitab tavaliselt puudele, muruplatsidele, hekkidele, parkidele, põldudele, metsadele jne. Indikaator hõlmab ka metsaistutamist ja sinist taristut, näiteks veeelemente, nagu jõed, kanalid, tiigid, märgalad, üleujutusala, veepuhastusrajatised jne (Neumann jt, 2011). Näitajasse loetakse sademevee ärajuhtimise probleemide lahendamiseks rajatud rohetaristuga (nt kombineeritud sademeveesüsteemid, lahkvoolsed sademeveesüsteemid) hõlmatud ala hektarites. Lisaks on selle tegevuse Rahandusministeerium heaks kiitnud ega ole tõstnud

		sellist küsimust. Indikaator hõlmab paljusid tegevusi.
12.	Eelnõu § 4 lg 3 lisada viide määruse (EL) 2021/1058 artikkel 7 välistustele.	Osaliselt arvestatud. Vastav viide lisatud seletuskirja § 1 lõike 2 juurde. See info on rohkem rakendusüksusele, kes kontrollib, kas kulu on abikõlblik. Liigse bürokraatia vältimiseks ei lisata seda määrusesse. Toetust makstakse Ühtekuuluvusfondist, arvestades, et toetada ei saa Euroopa Parlamendi ja Nõukogu määrus (EL) 2021/1058, 24. juuni 2021, mis käsitleb Euroopa Regionaalarengu Fondi ja Ühtekuuluvusfondi artikkel 7 alusel (https://eur-lex.europa.eu/legal-content/ET/TXT/?uri=CELEX:32021R1058).
13.	Eelnõu § 9 lg 2 p 9 kehtestab taotlejale kohustuse lisada kinnitus projekti vastavuse kohta Euroopa Parlamendi ja nõukogu 24. juuni 2021 määruse (EL) 2021/1060 artikli 9 „ei kahjusta oluliselt“ põhimõtetega. Lisada viide ka lõikele 4, kuna artikkel 9 on sisult laiem.	Mitte arvestatud. Kuna Kliimaministeeriumi vastav ekspert on kiitnud heaks üldisele artiklile viitamise, mis ei ole oma sisult vale, siis lükkame esitatud bürokraatiat suurendanud ettepaneku tagasi. Vastav määrus on leitav siit: https://eur-lex.europa.eu/legal-content/ET/TXT/?uri=CELEX:32021R1060 Artikkel 9 lõpp sisaldab ka viimast lauset: Fondide eesmärkide saavutamiseks tegutsetakse täielikus kooskõlas liidu keskkonnaalaste õigusaktidega. See on asjakohane ning me ei soovi seda välja jätta.
14.	Seletuskirjas on toodud, et kliimakindlust hindama ei pea. Samas seab § 16 lg 6 kohustuse taotlejale tagada kliimakindlus. Eelnõust ega seletuskirjast ei selgu, kuidas seda kohustust peaks taotleja täitma, kui taotlust esitades ta ei pea läbi viima hindamist. Seletuskirjas on § 9 selgitusena toodud, et vihma- ja reoveekogumisvõrkude puhul ei ole vajalik CO ₂ jalajälge hinnata. See on õige, kuid samas kehtib Euroopa Komisjoni kliimakindluse tagamise teatise kohaselt kohustus viia läbi kliimamuutustega seotud	Arvestatud. § 16 lg 6 sõnastatud järgmiselt: Toetuse saaja peab projekteerimisel kliimamuutustest tingitud riskidega arvestama. Selleks esitab taotleja eelprojekti. Eelprojekti sisu peab vastama kehtivale ehitusseaduses toodule ning käesoleva määruse § 16 lg 6 nõude täitmiseks

	<p>riskide hindamine ja see kohaldub kõigile taristu liikidele. Seda on võimalik lahendada TAT-i tasandil kehtestades lahendused kliimamuutustest tingitud riskidega arvestamiseks projekteerimisel või siis on võimalik kasutada sarnaselt teiste meetmetega lihtsustatud lähenemist, kus tuleb täita kliimarisikidega arvestamise küsimustik (tabel), mis põhineb Euroopa Komisjoni teatisel ning koos taotlusega esitada teave rakendatavate lahenduste kohta. See, et tegevus ise panustab kliimamuutustega kohanemisse, ei välista, et projekt ise ei pruugi olla haavatav kliimamuutustele.</p>	<p>kliimamuutustega seotud riskide hindamist RÜ poolt etteantud tabeli alusel.</p>
15.	<p>Eelnõu § 12 lg 2 p 1 taotlus rahuldatakse, kui projekt on kooskõlas keskkonnavaldkonna arengukava kliima tegevussuunaga. Nimetatud arengukava ei ole veel kinnitatud, 04.08.2023 valmis ja avaldati 4.mustand. Palume siduda eelnõu kehtivus KEVADe arengukava kinnitamisega või siis alternatiivselt muuta viidet.</p>	<p>Mittearvestatud. Kuna KEVADes tuuakse välja strateegilised eesmärgid, siis on oluline, et me viitame sellele dokumendile, kuid me oleme teadlikult vältinud viitamast versioonidele, mis täienduvad. Kuna Kliimaministeriumis KEVAD pidevalt täieneb, kuid suunad, mida seal kajastatakse ja kuhu liigutakse on seotud ka seletuskirjas toodud muude valdkonna dokumentidega, siis on KEVAD kui arengudokumentina korrektne. Samuti saadame ka selle dokumendi koostamise juhtrühmale kõik toetuse andmise tingimused arvamuse avaldamiseks. KEVAD sisaldab muuhulgas ka kehtivaid arengudokumente.</p>
IV.	<p>Regionaal – ja Põllumajandusministerium kooskõlastab märkustega arvestamisel:</p>	<p>Kliimaministeriumi tegevus:</p>
1.	<p>Määruse eelnõu § 8 lg 1 Toetuse saajaks on lisaks kohalikule omavalitsusele määratud ka vee-ettevõtja, kohaliku omavalitsuse asutus või selle hallatav asutus ning omavalitsusliit. Eeldatavasti on omavalitsusliit taotlejana lisatud selleks, et võimaldada mitut kohalikku omavalitsust hõlmavate ühisprojektide sujuvat elluviimist. Kohalikud omavalitsused on otsustanud korraldada enda ühiste arendustegevuste elluviimist erinevalt – osades maakondades on ühisülesannete peamiseks täitjaks tõepoolest maakondlik omavalitsusliit, samas on mitmeid maakondi, kus omavalitsusliit aktiivselt ei tegutse ning ühiste arendustegevuste koordineerimise roll on antud hoopis maakondlikule arenduskeskusele. Seetõttu palume sõnastada § 8 lõige 1 järgmiselt: „(1) Toetust võib taotleda: 1) vee-ettevõtja; 2) kohalik</p>	<p>Arvestatud. Lisatud maakondlik omavalitsusliit või arenduskeskus. Eraldi omandisuhteid ei reguleerita, see tuleneb muudest õigusaktidest.</p>

	<p>omavalitsus; 3) kohaliku omavalitsuse asutus või selle hallatav asutus; 4) maakondlik omavalitsusliit või arenduskeskus.“ Samuti tuleks eelnõus või seletuskirjas täpsustada maakondliku arendusorganisatsiooni taotlemise korral nõudeid, mis on seotud omandisuhete tagamise ja vara säilimise kohustusega, sest maakondlik arendusorganisatsioon ei ole tavapäraselt taristu omanik (vt näiteks § 16 lg 1 p 3), samas kohalike omavalituste või vee-ettevõtjate kaasamist projekti partnerina ei näe eelnõu ette.</p>	
2.	<p>Määruse lisa 1 Tunnustame Kliimaministeeriumi, kes on eelnõus rakendanud juhendis „KOVide hoonetesse ja rajatistesse suunatud investeeringutoetuste meetmete kavandamise üldised soovitusel ministeeriumitele“ toodud soovitusel diferentseerida KOVidele suunatud toetusmeetmetes omafinantseeringu määra lähtuvalt KOVide erinevast finantsvõimekusest. Juhime tähelepanu, 2 (2) et regionaalvaldkonnas kehtestatud ja väljatöötamisel olevates meetmetes kasutame sarnast 40- 70% toetusmäära skaalat, kuid toetust saavate KOVide jaotumine toetusskaalal on kahel ministeeriumil erinev. Näiteks on hetkel käimasolevas taotlusvoorus määruse „Kohaliku omavalitsuse üksustele liginullenergiahoonete ehitamiseks antava toetuse kasutamise tingimused ja kord“ alusel minimaalse 40% toetusmääraga KOVe üksnes kolm, samas kui Kliimaministeeriumi eelnõu kohaselt oleks selliseid KOVe 22. Maksimaalse 70% toetusmääraga KOVide arv on kahes meetmes võrreldav – vastavalt 20 ja 19. Samas on kooskõlastusele esitatud eelnõus oluliselt väiksem ka nende KOVide arv, kelle toetusmäär on vahemikus 60-69%. Kui regionaalvaldkonna meetme avatud taotlusvoorus on selliseid KOVe 39, siis eelnõus üksnes 14. Liginullenergiahoonete määrusega sarnaselt on kavas toetusmäärade seada ka järgmises KOV hoonete energiatõhusa rekonstrueerimise voorus ning KOV jalgrattaja jalgteede rajamise voorus. Toetusmäärade ühtlustamiseks erinevates KOVidele suunatud meetmetes teeme ettepaneku määrata minimaalne toetusmäär 40% üksnes sellistele KOVidele, kelle tulud elaniku kohta ületavad 135% Eesti keskmisest ning maksimaalne 70% toetusmäär kõigile KOVidele, mille tulud elaniku kohta on 85% või vähem Eesti keskmisest.</p>	Arvestatud. Info korrastatud.
3.	<p>Eelnõu seletuskiri Seletuskirjas on panus horisontaalsetesse teemadesse kirjeldatud eelnõu § 2 lõike 5 sisu selgitavas tekstilõigus. Lähtuvalt regionaalvaldkonna koostatud juhendmaterjalist ning mitteametlikul konsultatsioonil antud tagasisidest</p>	Arvestatud. Ekslikult on regionaalne panus jäänud välja toomata. Vastav info lisatud. Arvestada tuleb ka asjaoluga, et toetuse abil ehitatavate rajatiste

<p>palume täiendada seletuskirja analüüsiga piirkondlike arenguerinevuste kohta meetme valdkonnas, mis hõlmab vähemalt järgmist: - Piirkondlikud erisused Eesti 2035 näitaja "Elukeskkonnaga rahul või pigem rahul olevate elanike osatähtsus" osas koos kirjeldusega, mis moel peaks sekkumine neid erisusi mõjutama; - Piirkondlikud arenguerisused spetsiifilisemalt toetuskeemi valdkonnas maakondade või KOV tasandi/tüübi lõikes, millest nähtub, kas vajadus kombineeritud sademeveesüsteemide rajamiseks on kõigis piirkondades/KOVides/asulatüüpides vms ühetaoline või on sademeveega seotud kitsaskohad teatud piirkondades või ka näiteks asulatüüpides suuremad ning nende esmajärjekorras lahendamine peaks olema nii kohaliku kui riigi tasandi prioriteediks. Näitaja "Elukeskkonnaga rahul või pigem rahul olevate elanike osatähtsus" piirkondliku analüüsi koostamisel saab tugineda 2022. aastal korraldatud elanike rahulolu uuringu andmetele https://minuomavalitsus.ee/muud-toolauad/elanike-rahulolu-2022. Nõustume, et antud sekkumise puhul on eeldatavalt kõigil projektidel panus näitajasse „Elukeskkonnaga rahul või pigem rahul olevate elanike osatähtsus“, ehkki kõik projektid ei aita samaväärselt kaasa rahulolus esinevate piirkondlike erisuste vähendamisele. Palun lisada seletuskirja § 12 lg 2 p 5 juurde lühike põhjendus, miks ei ole vastavuskontrollile ülesehitatud projektivaliku korral otstarbekas projektipõhiselt hinnata projektide panustamist näitajasse „Elukeskkonnaga rahul või pigem rahul olevate elanike osatähtsus“ ja selle piirkondlike erisuste vähendamisse.</p>	<p>valmimise ja elanikkonna rahulolu paranemise vahel on ajaline nihe ning sellega, et tegevusega panustatakse sademetest tingitud probleemide kasvu leevendamisesse, ehk pidurdatakse negatiivset trendi. Negatiivse trendi pidurdamine ei pruugi otseselt olla elanikkonna poolt tajutav – elanikkonna rahulolu väheneks rohkem, kui eelnõukohast sekkumist poleks.</p>
--	---